

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2013 rd

Medborgarinitiativ: Lag om ändring av 22 § i djurskyddslagen (MI 1/2013 rd)

INLEDNING

Remiss

Riksdagen sände den 25 april 2013 ett medborgarinitiativ (MI 1/2013 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande (GrUU 18/2013 rd) om ärendet. Utlåtandet återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- veterinärråd Pirkko Skutnabb, lantbruksråd Esko Juvonen och konsultativ tjänsteman Markku Himanen, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Liisa Vanhala, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Juhani Gustafsson, miljöministeriet
- representant för initiativtagarna, VML Kati Pulli
- verksamhetsledare Salla Tuomivaara, Djurskyddsförbundet Animalia
- verksamhetsledare Helinä Ylisirniö, Finlands Djurskyddsföreningars förbund
- specialsakkunnig, SVM Kristo Muurimaa, Oikeutta eläimille
- verksamhetsledare Leo Stranius, Luonto-Liitto ry
- forskare Leena Ahola, Östra Finlands universitet

- professor Jaakko Mononen, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi
- landskapsdirektör Olav Jern, Österbottens Förbund — Pohjanmaan liitto
- doktor i veterinärmedicin, docent Laura Hänninen, Helsingfors universitet, Djurens välfärdscentral
- forskningschef Perttu Pyykkönen, Pellervo ekonomisk forskning PTT
- miljövårdschef Päivi Kentala, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten
- specialsakkunnig Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf
- ordförande Kenneth Ingman och verksamhetsledare Marja Tiura, Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund
- styrelsemedlem, pälsdjursuppfödare Rainer Sjöholm, Svenska Österbottens Pälsdjursuppfödare
- verkställande direktör Pertti Fallenius, Saga Furs Oy
- pälsdjursuppfödare Marko Meriläinen, Meri Turkis Oy.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Nykarleby stad
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK)
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- forskare Helena Telkänranta, Helsingfors universitet.

Offentlig hearing

Jord- och skogsbruksutskottet ordnade den 23 maj 2013 offentlig hearing för riksdagsledamöter och medier. Följande sakkunniga hördes: representanten för initiativtagarna, VML Kati Pulli, verksamhetsledare Salla Tuomivaara Djurskyddsförbundet Animalia, verksamhetsledare Helinä Ylisirniö Finlands Djurskyddsfören-

ingars förbund, specialsakkunnig, SVM Kristo Muurimaa Oikeutta eläimille, verksamhetsledare Leo Stranius Luonto-Liitto ry, forskare Leena Ahola Östra Finlands universitet, professor Jaakko Mononen Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi och landskapsdirektör Olav Jern Österbottens Förbund — Pohjanmaan liitto.

MEDBORGARINITIATIVET

I lagmotionen föreslås att 22 § i djurskyddslagen ändras så att uppfödning av djur på farm för pälsproduktion förbjuds. Genom förordning kan

farmuppfödning av djur också i andra produktionssyften förbjudas av djurskyddsskäl.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Pälsnäringen

Utskottet konstaterar att det för närvarande finns ca 960 pälsfarmar i Finland. Det handlar om en näring som i huvudsak utövas av familjeföretag. Enligt den färskaste lantbruksstatistiken (2010) bedrev 327 gårdar pälsfarmning (1/3 av alla pälsfarmar).

Utskottet noterar att det handlar om en bransch med stor export; hela 98 procent av skinnen exporteras och 2008 uppgick exportinkomsterna till 280 miljoner euro och 2012 till ca 643 miljoner euro, vilket innebär att värdet av exporten hade fördubblats under den aktuella perioden. Foderråvaran i pälsproduktionen är dessutom till största delen av inhemskt ursprung och foder- och lönekostnaderna utgör ca 70 procent av kostnaderna, vilket innebär att produktionsinsatserna i huvudsak är inhemska. Pälsnäringen är med andra ord starkt inhemsk.

Enligt utredning till utskottet var sysselsättningseffekten 4 300 årsverken (PTT:s utredning 5/2013) och den direkta sysselsättningen ca 3 000 årsverken. Den indirekta sysselsättnings-effekten beräknas vara 1 300 årsverken i form av andra produktionsinsatser och tjänster.

Utskottet noterar också att produktionen är koncentrerad till Österbotten (närmast till landskapen Österbotten, Mellersta Österbotten och Södra Österbotten men också Norra Österbotten), som står för ca 90 procent av produktionen. De fem kommuner där pälsproduktionen är störst (Nykäleby, Kalajoki, Kauhava, Kaustby och Pedersöre) står för ungefär hälften av landets totalproduktion. Koncentrationen innebär att näringen är betydelsefull för den lokala och regionala ekonomin. Enligt en undersökning från 2012 (Huovari & Pyykkönen) fanns det tio kommuner i Finland 2011 där pälsdjursnäringens andel av kommunernas skatteintäkter översteg fyra procent. Mest skatteintäkter fick Nykäleby från pälsfarmarna, dvs. nästan 20 av de totala skatteintäkterna.

Nuläge

Utskottet konstaterar att uppfödning, vård, behandling och hantering av pälsdjur regleras i djurskyddslagen (247/1996), som innehåller allmänna krav på djurhållning. Kraven preciseras genom en allmän djurskyddsförordning (statsrådets förordning 396/1996) medan de mest detaljerade kraven på djurskydd ingår i en statsrådsförordning om skydd av pälsdjur (1084/2011). I den

föreskrivs i detalj om förvaringsutrymmen, burar och burstorlekar, anordningar och redskap, hantering och behandling av pälsdjur och om övrig utrustning. Kraven bygger på rådets direktiv (98/58/EG) om skydd av animalieproduktionens djur samt på rekommendationerna från 1999 för pälsdjur enligt den europeiska konventionen (CETS 47, 1992). I kommissionens förordning (EG) nr 1099/2009 finns närmare bestämmelser om djurskydd i samband med avlivning.

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om identifiering av vissa djur (1123/2011), som utfärdats med stöd av lagen om ett system för identifiering av vissa djur (238/2010), berör också pälsdjur och förpliktar den som håller pälsdjur att anmäla sin verksamhet och djurens huvudsakliga hållningsplats till ett register som förs av Livsmedelssäkerhetsverket. Avsikten med registret är bland annat att säkerställa att utföra riskrelaterade inspektioner av djurvälfaerden.

Myndighetstillsyn

I djurskyddslagen föreskrivs om tillsynen över att djurskyddslagen iakttas. Enligt inkommen utredning görs inspektioner av pälsfarmer både utifrån misstankar och utan misstankar som urvalsbaserade inspektioner (s.k. EU-djurskyddsinspektioner). Om försummelser konstateras ger myndigheten en uppmaning att rätta till missförhållanden och säkerställer genom uppföljningsbesök att åläggandena har följts. Vid behov kan man också vidta brådskande åtgärder för att säkerställa djurs välfärd. Pälsfarmer har funnits med i EU-djurskyddsinspektionerna ända sedan 2000.

De brister i iakttagandet av djurskyddsbestämmelser som uppdagades under inspektioner av pälsfarmer 2000–2012 har i allmänhet gällt bokföringen av veterinärmedicinsk vård eller antalet djur som dött på farmen, rymningssäkerhet, tillgången på tugg- och stimulansmaterial samt vilohyllor och utrymmeskrav. Enligt utredning till utskottet inspekterades 2012 totalt 37 pälsfarmer och på 20 farmar konstaterades försummelser. På fyra farmar upptäcktes sjuka djur som inte hade fått adekvat vård. Utskottet kon-

staterar att den gällande djurskyddslagen trädde i kraft 1.7.1996 och att den inte längre helt uppfyller vare sig moderna krav eller de krav som följer av grundlagen. Jord- och skogsbruksministeriet har därför tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att i form av en regeringsproposition lämna ett förslag till översyn av djurskyddslagen. Arbetsgruppens mandat löper ut 31.12.2014. Jord- och skogsbruksministeriet har dessutom tillsatt en styrgrupp för projektet med uppgift att lägga fast riktningen för arbetsgruppens lagberedningsarbete. Jord- och skogsbruksministeriet har dessutom tillsatt en annan arbetsgrupp som ska bereda en revision av den ovan nämnda förordningen om skydd av pälsdjur. Arbetsgruppen ska uppdatera förordningens villkor för pälsdjurshållning så att de bättre motsvarar dagens uppfattning om vilka krav som ska ställas på farmarna när det gäller pälsdjurs välbefinnande. Också den här arbetsgruppens mandat löper ut 31.12.2014.

Forskning

Finland har en lång tradition av forskning i pälsdjurs, särskilt rävars, välbefinnande. Östra Finlands universitet är den främsta forskningsinrättningen på området. Forskningen har syftat till att undersöka pälsdjurs beteende och de basala villkoren för deras välfärd. Man har också kartlagt olika sätt att förbättra välfärden under farmförhållanden. Finland deltar i det europeiska forskningsprojektet WelFur som arbetar med att ta fram nya indikatorer för pälsdjurs välfärd. Inom projektet utvecklas hos oss indikatorer också för mårhund som förekommer i Finland. Avsikten är att utnyttja forskningsresultaten också vid revideringen av lagstiftningen. Projektet inleddes 2009 och Östra Finlands universitet ansvarar för den del av projektet som gäller rävar. Projektet inleddes med att man tog fram välfärdsindikatorer och för närvarande är man inne i en fas där man besöker farmar för att mäta välfärdsvariabler och ge producenterna goda råd. Projektet finansieras av näringen och MTT och övervakas av European Fur Breeders' Association och oberoende vetenskapsexperter. Inom ramen för projektet utvecklas mätare för god utfordring, god

uppfödningsmiljö, god hälsa och rationellt beteende.

Pälsdjurens välfärd

I en utredning som tillställts utskottet (Djurens välfärdscentral & Institutionen för klinisk produktionsdjursmedicin/Helsingfors universitet) fastställs det att termen djurens välfärd används för att beskriva hur djur upplever sin miljö och situation. Djur försöker anpassa sig till miljön i första hand genom att ändra sitt beteende och därför är beteendeiakttagelser och kännedom om arttypiskt beteende ett viktigt element inom såväl etologi som djurhållning. Vålbefinnandenivån sjunker bland annat till följd av sjukdomar, smärta, lidande, frustration och kraftig stress. Vålbefinnandenivån påverkas också starkt av positiva upplevelser och situationer där djuret känner välbefinnande.

Enligt utredning till utskottet finns det skäl att uppmärksamma att frågan om djurvålfärd, eller vålbefinnande, är mycket komplex. Det är möjligt att med naturvetenskapliga metoder ta reda på vad djur tycker om, hur djur väljer eller hur djurhållningsförhållanden påverkar dem. Men med dessa metoder går det inte att få klarhet i hur man ska definiera onödigt lidande, smärta eller ångest. Däremot krävs det en etisk och moralisk debatt och det finns redskap för att identifiera den subjektiva djuretiska attityden.

Utskottet konstaterar att frågan om pälsdjurens domesticeringsgrad har betonats starkt i vålbefinnandedebatten. Med domesticering avses en djurarts eller populations nedärvda tamhet eller avtagande skygghet för människan. Domesticering nedärvs och avviker därmed från tämning av vilda djur eller farmning. Med begreppet domesticering avses att en djurart anpassar sig och blir en del av den mänskliga gemenskapen med en nedärvd förmåga till interaktion med människan.

Enligt utredning till jord- och skogsbruksutskottet har det konstaterats att den viktigaste välfärdsfaktorn när det gäller domesticering är att den minskar skyggheten för människan. Ett domesticerat djur har det lättare att anpassa sig till närvaron av människor. Socialt domesticera-

de arter tål dessutom bättre att ha individer av sin egen art nära inpå sig än vilda besläktade arter. Därmed blir det möjligt att hålla domesticerade djur under förhållanden som avgränsats av människan och dessutom ofta i stora populationer. Men domesticering utplånar inte djurarternas viktiga, medfödda behov. Utredningen framhåller att det med tanke på djurens välfärd är väsentligt att dryfta hur väl de nuvarande djurhållningsförhållanden påverkar en viss djurarts möjligheter att tillfredsställa de viktigaste arttypiska behoven och därmed anpassa sig till djurhållningsmiljön.

I utredningen till utskottet betonas att miljöberikning avser miljöfaktorer som gör det möjligt att tillfredsställa djurens behov i en konstgjord och begränsad uppfödningsmiljö. Miljöberikning är ett sätt att kompensera bristen på en för djurarten viktig omständighet i uppfödningsmiljön. Miljöberikningen gör att djurarterna direkt eller genom olika stimuli kan tillfredsställa kraftiga beteendebeständigheter. Miljöberikningen kan gälla föda, fysisk aktivitet, sinnesintryck samt social och intellektuell kapacitet. Rätt sorts stimuli främjar djurens välfärd bland annat för att de minskar frustration, abnorma beteenden och rädsor.

I en utredning som utskottet fått påpekats det att utifrån tillgänglig forskning är ensidiga förhållanden (brist på stimuli och mångsidiga utrymmen) det största hotet mot pälsdjurs vålbefinnande. Det här är särskilt kritiskt i fråga om avelsdjur som ofta hålls på farmen i flera år. Därför borde extra satsningar göras på en stimulerande livsmiljö.

Utskottet uppmärksammar det som konstateras i en utredning, nämligen att trots de senaste decenniernas forskning är behovet av grundforskning fortfarande stort; man vet ännu inte tillräckligt om pälsdjurens viktigaste beteendebeständigheter. Det här gör det svårt att förbättra djurhållningsförhållanden på ett sätt som skulle öka vålbefinnandet. I synnerhet finländsk mårhund är en art vars behov man inte nästan alls har forskat i. I utredningen sägs också att tillväxstörningars betydelse för rävars välfärd måste utredas och att man av djurskyddsskäl tills vidare

ska undvika att använda rävar med grava tillväxtstörningar som avelsdjur.

Miljökonsekvenser

Utskottet konstaterar att de viktigaste miljöskyddsbestämmelserna som berör pälsproduktion finns i miljöskyddslagen (86/2000) och miljöskyddsförordningen (169/2000), nitrutförordningen (931/2000) och avfallslagen (646/2011). I miljöskyddslagen föreskrivs det att pälsdjurskötsel kräver tillstånd. Bestämmelserna i de ovan nämnda författningarna konkretiseras i form av bestämmelser i miljötillstånd.

Enligt utredning till utskottet har man uppskattat att den näringsbelastning på vattendrag som härrör från pälsfarmning är ungefär 45 ton fosfor och 430 ton kväve per år. Pälsfarmningens andel av totalbelastningen är rätt liten (ca 1 procent, men lokalt större inom Södra Österbottens närings-, trafik- och miljöcentralers område). Enligt vattenförvaltningsplanen för området var pälsfarmningens andel (åren 2006—2007) ca 9 procent av det totala fosforutsläppet och ca 6 procent av det totala kväveutsläppet.

Pälsfarmning kan utgöra en risk med avseende på grundvattnets kvalitet, i synnerhet om man ser till de kväveföreningar som sköljs ut från produktionsområdena. Tidigare placerades pälsfarmerna ofta på områden med genomsläpplig mark. Många av dessa sand- och grusmarker var samtidigt viktiga grundvattenområden. Pälsfarmning har därför orsakat förorening av jordmån och grundvatten. Utskottet påpekar att pälsfarmer som utgjort stora miljörisker för grundvattenområdena numera huvudsakligen flyttats eller håller på att flyttas eller så har deras verksamhet upphört. Utskottet betonar att man numera genom miljötillståndsbeslut försöker styra placeringen av pälsfarmer så att nya farmer inte ska medföra risk för förorening av vattendrag eller grundvatten.

Utskottet anser att man under de senaste årtiondena kraftigt minskat konsekvenserna av pälsfarmning på vattendrag. Närmare bestämmelser om behandling av dag- och avloppsvatten ges i miljötillstånd enligt miljöskyddslagen. Det effektivaste sättet att minska pälsfarmningens be-

lastning på vattendrag är att ha en så tät bottenstruktur att regn- och smältvattnets effekter elimineras.

Vattenhanteringen på pälsfarmer bygger i allmänhet på täckdikning, grundtorrläggning och utjämningsbassänger. Skugghusens konstruktioner har bland annat försetts med förlängda taks-kägg och upphöjda gödselunderlag. På farmerna har man hela tiden verkat för att förbättra grundtorrläggningen och vattenavledningen genom dikningsarrangemang. Behandlingen av avfallsvatten har utvecklats med hjälp av vattentäta gödselunderlag, kemiska vattenbehandlingssystem och dräneringsgrus. Tvättvattnet från foderanordningar samlas numera i allmänhet upp i täta behållare och transporteras till ett av myndigheterna godkänt ställe. Största delen av den gödsel som farmerna producerar utnyttjas som gödsel i jordbruket.

Statsrådet beslutade i december 2009 om regionala vattenvårdsmål för 2010—2015. Vid planeringen av vattenvården har man för pälsfarmernas del fäst särskilt avseende vid täta underlag, uppförande av system för behandling av avrinnande vatten och effektivisering av behandlingen. Dessutom föreslås rådgivning för enskilda farmer och förbättrat grundvattenskydd.

Utvärdering och slutledning

Utskottet konstaterar att det till stöd för initiativet har anförts att allt fler länder i Europa som en följd av en etisk diskussion entydigt har förbjudit pälsfarmning. I initiativet sägs att pälsdjursuppfödning kan anses strida mot djurskyddslagens anda och bör därför förbjudas. Dessutom hävdas det att pälsproduktion inte bara leder till att djurens välbefinnande lider, utan också till miljöskador. Enligt initiativet kan pälsdjursuppfödningen avvecklas så att man försöker finna vägar för dagens uppfödare att byta bransch.

Enligt regeringsprogrammet stöder regeringen fortfarande utvecklingen av pälsproduktionen som en ansvarstagande näringsgren. I regeringsprogrammet sägs vidare att regeringen utreder möjligheterna att stöda en frivillig övergång från pälsdjursuppfödning till någon annan näringsgren.

Regeringens syfte är enligt utredning till utskottet att främja etisk djurhållning. Ett viktigt mål i detta avseende är bättre välfärd för produktionsdjur. Med hänvisning till utredningen anser utskottet att revisionen av statsrådets förordning om minimikraven om skydd av pälsdjur, effektivare och bättre inriktad övervakning av pälsfarmarna och stöd för forskning om djurvelfärd är åtgärder som förbättrar pälsdjurens välbefinnande.

Det har ovan konstaterats att jord- och skogsbruksministeriet har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att i form av en regeringsproposition lämna ett förslag till översyn av djurskyddslagen. Jord- och skogsbruksministeriet har dessutom tillsatt en annan arbetsgrupp som ska bereda en revision av den ovan nämnda förordningen om skydd av pälsdjur. Utskottet uppmärksammar särskilt att trots de senaste decenniernas forskning är behovet av grundforskning fortfarande stort; man vet ännu inte tillräckligt om pälsdjurens viktigaste beteendebestånd och därför är det svårt att utveckla djurhållningsförhållandena på ett sätt som skulle öka välfärden. Utskottet framhåller behovet av ökad forskning på området.

Av det som sagts ovan framgår att enligt tillgänglig forskning är ensidiga förhållanden (brist på stimuli och mångsidiga utrymmen) det största hotet mot pälsdjurs välbefinnande. Det här är särskilt kritiskt i fråga om avelsdjur som ofta hålls på farmen i flera år. Utskottet anser att särskilda satsningar måste göras för att förbättra förhållandena för dessa djur och att sådana åtgärder måste få investeringsstöd. Det senaste beslutet från jord- och skogsbruksministeriet om krav på lokaler och utrymmen trädde i kraft 1.9.1999. Beslutet innehöll en övergångsperiod på tio år som löpte ut i slutet av 2010. Med hänvisning till det som sägs ovan anser utskottet vidare att tillväxtstörningars betydelse för rävars välfärd måste utredas systematiskt och att man av djurskyddsskäl tills vidare ska undvika att använda rävar med höggradiga tillväxtstörningar som avelsdjur. Utskottet anser att exporten av avelsdjur utanför EU-området ska göras tillståndspliktig. Då skulle det vara möjligt att för-

hindra export till länder som inte garanterar god djurhållning.

Utskottet menar att inte bara den ovan beskrivna myndighetstillsynen är viktig för pälsdjurens välfärd utan också pälsfarmarnas egenkontroll och exempelvis förbättrad certifiering. Också det hälsovårdssystem för pälsdjur som pälsnäringen för närvarande tar fram utifrån goda erfarenheter av motsvarande system för andra produktionsdjur (SIKAVA och NASEVA) är viktigt. I det här sammanhanget uppmärksammar utskottet särskilt behovet av tillräckliga offentliga veterinärtjänster med behövliga resurser.

I det avsnitt av betänkandet som behandlar miljökonsekvenser redogörs för vilka bestämmelser och myndighetsförfaranden som gäller miljöskyddet och pälsnäringen. Det är ytterst viktigt att bland annat vattenskyddsåtgärder genomförs planenligt.

Pälsnäringens stora ekonomiska betydelse framgår av det som sägs ovan. Utskottet framhåller särskilt näringens betydelse för landets exportinkomster och som inkomstkälla på landsbygden med en omfattande regional inverkan på ekonomi och sysselsättning. Upphandling av produktionsinsatser, vidareförädling av skinn och försäljningsverksamhet genererar också en omfattande ekonomi. Utskottet påpekar dessutom att biprodukter från slakt och fiske på upp till cirka 250 miljoner kilo per år köps upp som pälsdjursfoder. Också fångster av vård- och reduktionsfiske används i pälsfarmningen.

Utskottet noterar att det har pågått en politisk diskussion i Europa om pälsfarmningens existensberättigande. Förbud i flera länder har lett till att produktionen flyttat till andra länder.

Utskottet slår fast att enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att i enlighet med lag skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Rätten att bedriva näring kan således begränsas genom lag. Av grundlagsutskottets utlåtande framgår att kravet på proportionalitet vid begränsning av grundläggande fri- och rättigheter förutsätter att begränsningen är nödvändig för att nå ett be-

stämt syfte och att syftet inte kan nås med mindre begränsande medel.

Med hänvisning till de synpunkter som framförts i detta betänkande konstaterar utskottet att pälsnäringen har en stor ekonomisk och sysselsättande betydelse och att de mål som avses i medborgarinitiativet, bland annat att större avseende fästs vid djurens välfärd, kan nås genom att

pälsfarmningen utvecklas. Utskottet anser att medborgarinitiativet ska förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

förkastar lagförslaget i medborgarinitiativet.

Helsingfors den 11 juni 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Heikki Autto /saml
Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Lasse Hautala /cent
Anne Kalmari /cent
Timo V. Korhonen /cent

Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Mats Nylund /sv
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /saml
Arto Satonen /saml (delvis)
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

RESERVATION 1

Motivering

I det första medborgarinitiativet, som undertecknats av nästan 70 000 personer, föreslås ett totalförbud mot pälsfarmning av djurskyddsskäl. De gröna understöder ett förbud mot pälsfarmning.

Temat för medborgarinitiativet är aktuellt. Enligt en enkät som gjordes 2012 av Finska gallup på uppdrag av Maaseudun tulevaisuus godkänner endast en fjärdedel av finländarna pälsfarmning i dess nuvarande form. Av EU-länderna har redan fem, inklusive Kroatien, förbjudit pälsfarmning helt. Det sista landet i raden var Holland, som tidigare varit ett av de främsta när det gällt skinnproduktion. Holland förbjöd farmning på etiska grunder med en övergångsperiod på tio år trots att farmningen gett landet hundratal miljoner i årsinkomst. Av de nordiska länderna har farmning förbjudits i Danmark medan det i Norge och Sverige pågår en debatt om saken.

Pälsfarmning regleras i djurskyddslagen (247/1996) och detaljerade förordningar med bestämmelser om djurhållningsplats, burar, burstorlekar, anordningar, redskap och redskap som behövs för djurskötsel. I rådets förordning (EG) nr 1099/2009 finns närmare bestämmelser om djurskydd vid avlivning. Skyddet av pälsdjur i Finland bygger på rådets direktiv (98/58/EG) om skydd av animalieproduktionens djur samt på rekommendationerna från 1999 för pälsdjur enligt den europeiska konventionen (CETS 47, 1992).

Ett stort antal försummelser i djurskötseln visar att internationella överenskommelser inte till alla delar följs i Finland. Missförhållanden uppdagades på 20 av de 37 gårdar som inspekterades 2012. På fyra farmar upptäcktes sjuka djur som inte hade fått adekvat vård.

Utifrån bildmaterial från gårdarna kan det konstateras att på de gårdar där försummelser förekommer uppvisar djuren allvarliga beteendestörningar och djuren dödar, skadar och äter artfränder och har även allvarliga och obehandlade inflammationer i ögon, tandkött m.m., skadade

och förlamade extremiteter och lossbitna svansar. År 2011 undersöktes djurhälsan på finländska rävfarmar. Det framgick att 77 % av djuren hade fel på extremiteterna.

Egenkontrollen på pälsfarmerna, dvs. certifieringen, har inte lett till att djurens välfärd kunnat garanteras i någon större utsträckning. Det förekommer fortfarande försummelser och certifieringen medför inte bättre djurvälfärd än lagens minimikrav. Enligt initiativtagarna följer de certifierade anläggningarna i Finland betydligt mindre stränga föreskrifter än exempelvis anläggningarna i övriga Norden och dessutom måste det påpekas att de finländska farmerna inte ens följer rekommendationer från de europeiska pälsdjursuppfödarnas takorganisation (EFBA Code of Practice 1999).

Det handlar om ett stort antal djur. År 2011 producerades i Finland över tre miljoner pälsdjur av vilka 98 procent på gårdar som är medlemmar i Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund. Av dessa djur var 1,7 miljoner minkar, 1,4 miljoner blårävar, 102 000 silverrävar, 248 000 artkorsade rävar och 133 000 mårhundar.

Det finns ingen kunskap om villkoren för mårhundens välfärd och farmningen av mårhund borde upphöra tills man fått tillräcklig kunskap.

Pälsfarmerna kan inte garantera djurvälfärden. Därför är den enda möjligheten att avsluta farmningen i Finland efter en övergångsperiod.

Om riksdagen beslutar förkasta medborgarinitiativet kräver initiativtagarna i sin promemoria och i debattinlägg att pälsdjurens förhållanden förbättras avsevärt på det sätt som sägs i regeringsprogrammet. Enligt initiativtagarna kan detta ske bland annat genom att inte ge tillstånd att grunda nya pälsfarmar och genom att förbättra djurens förhållanden exempelvis så att antalet kvadratmeter ökas, fler stimulantia sätts in och markgrunden förbättras.

Ett särskilt problem är den stora mängden avelsdjur som exporteras från Finland. Ingen garanterar välfärden för de här djuren. Påståendet att nedlagd pälsproduktion hos oss ökar pälsproduktionen i Kina eller i andra länder är inte entydigt. Finland har aktivt främjat en ökad pälsfarmning i Kina genom export av avelsdjur. Å andra sidan fungerar de europeiska besluten att minska eller upphöra med pälsfarmning som en tydlig signal till modemarknaden om det etiskt ohållbara i pälsfarmning.

I Europa har man redan för länge sedan upphört med djurförsök i kosmetikabranschen. Nu är det läge att upphöra med den oetiska pälsdjursuppfödningen vars enda syfte är att betjäna människans fåfänga och strävan efter ekonomisk vinning på bekostnad av djurens välfärd.

Denna reservation har jag lämnat in av vägan- de etiska skäl, dvs. på grund av bristerna i djur- välfärden och de miljöproblem som farmerna orsakar.

Det är oetiskt att människan på grund av ett mode underkastar en annan levande varelse och dess välfärd sina egna syften. Jag finner det inte rätt att djur föds upp under orimliga förhållanden bara för pälsarnas skull. Nästan alla skinn som produceras i Finland exporteras som lyxvaror. Finland borde ligga i framkanten när det gäller djurskyddsfrågor.

Pälsfarmningen sysselsätter ett stort antal människor på vissa områden. Det är viktigt att göra upp planer för hur de kunde sysselsättas i andra branscher. Det finns också skäl att notera att pälsfarmarna har en relativt hög ålder, vilket gör det lättare att lägga ner produktionen efter en övergångsperiod.

Den viktigaste grunden för att upphöra med pälsfarmning är de betydande problem med djurens välfärd som förekommer i produktionen. Djuren lider av brist på motion och miljöberikning i de små burarna. I en bur kan djuren inte få utlopp för sitt arttypiska beteende där de klättrar, leker, gräver, simmar, dyker m.m. Pälsdjuren är vilda djur vars tämjnings- och domesticeringsprocess är på hälft. Att de kan föröka sig i burar betyder inte att de mår bra. Hundar och katter kan anses vara väl domesticerade men det

är ändå olagligt att hålla dem under samma omständigheter som man håller miljontals djur på pälsfarmer.

Pälsproduktionen har menliga miljökonsekvenser. Produktionen har koncentrerats till Österbotten där utsläppen av fosfor och kväve i vattendrag är betydande. Pälsproduktion är energikrävande och i praktiken rör det sig om förbrukning av fossila bränslen som påskyndar klimatförändringen. Farmerna är också en källa till försurande ammoniakutsläpp.

Enligt en undersökning som forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi (MTT) har gjort ger pälsar upphov till mångfald större koldioxidutsläpp än motsvarande syntetiska ytterplagg. Använda pälsar är problemavfall och skadliga kemikalier används för pälsfärgning. Pälsproduktionens sammanräknade kväveutsläpp uppgår i Finland till 430 ton per år och motsvarande fosforutsläpp till 45 ton per år.

Jord- och skogsbruksutskottet borde i sitt betänkande åtminstone ha övervägt följande kläm för att minska miljökonsekvenserna: Reduceringen av de skadliga miljökonsekvenserna av pälsfarmning ska effektiveras genom planering, miljökonsekvensbedömning, anvisningar om bästa användbara teknik, miljötillstånd och ökade resurser för tillsyn. Det bör göras en bedömning av riskerna för att arter som föds upp sprider sig i naturen. Det ska inte vara tillåtet att föda upp skadliga främmande arter eller stammar.

Det förekommer en hel del brister på de finländska farmarna när det gäller att följa Europarådets föreskrifter. De här bristerna bör avhjälpas i brådskande ordning. Bland bristerna kan nämnas gömställen för råvaror och hyllor där de kan ligga och göra iakttagelser eller vila. Inte heller för chinchillans del har det i Finland ställts sådana krav på utrymmen som Europarådet har lagt fast.

Utskottet borde i sitt betänkande klart ha ställt som mål att livsmiljön för pälsdjur ska förbättras i överensstämmelse med regeringsprogrammet. Utskottet borde ha krävt en bättre livsmiljö för pälsdjur med exempelvis möjlighet till jordbotten, större utrymmen och miljöberikning.

Förslag

Med stöd av det som anføres ovan föreslår jag att riksdagen antar följande uttalande:

Riksdagen förutsätter att regeringen i brådskande ordning lämnar en proposi-

*tion om upphörande med pälsfarmning efter en övergångstid och att regeringen samtidigt skapar tillräckliga förutsättningar för pälsfarmare att övergå till andra näringar (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Helsingfors den 11 juni 2013

Satu Haapanen /gröna

RESERVATION 2

Betänkandet tar inte tillräckligt detaljerat ställning till de etiska aspekterna på pälsfarmning. Djurfarmning i det uteslutande syftet att tillverka produkter för konsumtion är oetiskt. Detta faktum har starkt påverkat framväxten av en negativ attityd till pälsfarmning bland allmänheten. I framtiden måste denna attitydförändring tillmätas betydelse när pälsfarmningens etik och utövande av näringen i Finland diskuteras.

I många europeiska länder har avståndstagandet lett till att farmning förbjudits efter en övergångsperiod. Det här har ändå inte minskat farmningen, vilket utskottet konstaterar i betänkandet, utan i stället lett till att den flyttats till andra länder.

Under inspektioner som gjorts de tre senaste åren har över hälften av inspektionsobjekten uppvisat brister. Talet är mer än dubbelt högre än i fråga om andra djurarter. På grund av dessa brister borde utskottet starkare ha understrukt vikten av att säkerställa djurens välfärd och skyldigheten att beakta arttypiskt beteende.

Eftersom merparten av farmdjuren är ungdjur borde de tillförsäkras positiva upplevelser genom bättre möjligheter till arttypisk lek.

Undersökningar visar att över 70 procent av farmrävarna lider av ärftliga tillväxtstörningar. Om de etiska principerna för pälsfarmning ska ses över krävs det att branschen får ett program för att motverka ärftliga sjukdomar.

När det gäller betänkandets skrivningar om myndighetstillsyn hade det varit nödvändigt att understryka att egenkontrollen för närvarande inte i tillräcklig utsträckning garanterar djurväl-färden, vilket också framgår av de djurskyddsinspektioner som företagits under de senaste åren.

Samtidigt borde man ha förbjudit farmning av nya, skadliga främmande arter eller stammar.

Reduceringen av de skadliga miljökonsekvenserna av pälsfarmning ska effektiveras genom planering, miljökonsekvensbedömning, anvisningar om bästa användbara teknik, miljötillstånd och ökade resurser för tillsyn.

När man diskuterar pälsfarmningens vara eller icke vara borde avseende fästas vid att den negativa attityden hos allmänheten bekräfts av att djur farmas endast för tillverkning av konsumtionsvaror. I framtiden måste denna attitydförändring tillmätas betydelse när pälsfarmningens etik och utövandet av näringen i Finland diskuteras. I många europeiska länder har avståndstagandet lett till att farmning förbjudits efter en övergångsperiod, vilket ändå inte har minskat farmningen utan i stället lett till att den flyttats till andra länder.

Den direkta sysselsättande effekten av 960 pälsfarmer är ca 3 000 årsverken och med beaktande av den indirekta effekten ca 4 300 årsverken. Om pälsfarmning förbjuds efter en övergångsperiod måste näringsutövarnas och de anställdas möjligheter att sysselsätta sig i andra branscher tryggas.

På grundval av det som sägs ovan konstaterar jag att betänkandet inte ger tillräckliga medel för att förbättra pälsdjurens välfärd. Å andra sidan har branschens sysselsättande betydelse underskattats i medborgarinitiativet. När man planerar för ett upphörande med pälsfarmning i Finland måste näringsutövarnas möjligheter att övergå till en alternativ näring samt de anställdas sysselsättning tryggas.

Helsingfors den 11 juni 2013

Jari Myllykoski /vänst